

Рила и ски курортите (Искровете-Мальовица)

Описание и история на случая

Автор: Вера Петканчин

09.10.2015 г.

Описанието на **Рила и ски курортите (Искровете-Мальовица)** е изготвено по проект "**Участие за природа**", изпълняван от Българска фондация Биоразнообразие в партньорство с Екологично сдружение "За Земята" и Информационна мрежа Блулинк с финансиране в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. <http://ngogrants.bg>. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Българска Фондация Биоразнообразие и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

Увод

Под името „Искровете“ е познат районът на селата Говедарци, Маджаре, Мала църква и Бели Искър в Община Самоков в подножието на Рила планина. От с. Говедарци се стига до ЦПШ „Мальовица“ – изходен пункт за едноименните хижа и връх – едно от най-посещаваните и впечатляващи с красотата си места в българските планини. През 2006-2008 г. се появяват плановете за нов ски курорт „Говедарци-Искровете-Мальовица“, разположен по северните склонове на Рила над с. Говедарци – на средна надморска височина от 1500 м. Случаят е изключително фрапантен с това, че още преди да стартират каквито и да било процедури по екологична оценка на проекта във връзка с близостта му до Национален парк „Рила“, няколко фирми, близки до основния инвеститор Христо Ковачки, необезпокоявано чрез заменки придобиват огромни площи държавни гори, като така си осигуряват собствеността върху мястото, където ще се изгради бъдещият курорт. След бурна реакция от страна на обществеността и Коалиция „За да остане природа в България“, сериозните нарушения излизат наяве. Сигнализирана е и Европейската комисия чрез подаване на жалба.

Етап на казуса

Към днешна дата реализацията на плановете за този ски курорт е спряна, като между 2010 и 2015 г. не са правени нови опити да се процедира неговата екологична оценка.

Подробно описание на казуса

Проектът на Курортно-туристическа локализация (КТЛ) „Искровете-Говедарци-Мальовица“ се разработва под формата на Общ устройствен план (ОУП) от смесеното дружество „Надар 2006“, в което съдружници с по 50% дял са фирмата „Ел Ем Импекс“ с управител Христо Ковачки и Община Самоков. Проектът е предвиден да се простира на обща площ от над 4000 ха, плътно до границата на Национален парк Рила (като на някои места навлиза в парка), който е и защитена зона от европейската екологична мрежа Натура 2000. Проектът попада изцяло в рамките на предложената зона от Натура 2000 „Рила-буфер“, която така и не бе приета от българското правителство поради множеството инвестиционни интереси за нови ски курорти и въпреки наличните научни данни, предполагащи създаването на такава зона. Планирани са 57 км нови ски писти и лифтове, които са на надморска височина между едва 1300 и 1800 м. Планирани са и нови застроителни ядра около селата Мала Църква, Маджаре, Говедари и център Мальовица с нови общо над 13000 легла (при настоящ капацитет на легловата база в района 878 легла и население на района около 2000 души). Предвидени за застрояване са 7670 декара земи и гори – предимно имоти собственост на фирми, близки до Христо Ковачки.

През 2008 г. Коалицията „За да остане природа в България“ установи, че Държавната агенция по горите активно съдейства на фирми на Христо Ковачки за изграждането на проектирания ски курорт „Искровете-Говедарци-Мальовица“ чрез т.нар. „заменки“ – всеизвестната схема за незаконна държавна помощ. През 2007 и 2008 г. Държавната агенция по горите (ДАГ) е разпоредила създаването и предоставянето чрез заменка на 3000 дка държавни горски имоти (съгласно справката ни от Агенцията по вписванията и Картата на възстановената собственост от 2005 и 2008 г.). Имотите са предназначени за изграждането на ски писти, лифтове и хотелски комплекси в землището на село Говедарци и на границата на Национален парк Рила. В този случай ДАГ няма повод да твърди, че не е знаела какви гори заменя, след като сама е разпоредила създаването на нови имоти в държавния горски фонд, имащи ясна

характеристика на трасета за ски писти и лифтове.

Фирмите, за които е установено, че са получили държавни гори в обхвата на проекта, са “Грейд 2004”, “Агросим” и “Ел Ем Импекс”), които съгласно справка в публичните информационни регистри са свързани с въгледобивния и енергиен бос Христо Ковачки.

Чрез заменките гореспоменатите фирми са придобили съществуващите писти в курортен комплекс Мальовица и над с. Говедарци, включително под ски-съоръженията на Българския туристически съюз, както и плаца и паркинга пред ЦПШ Мальовица.

Основната опасност за природата и хората, която крие реализацията на този проект, е прекомерно изсичане на смърчови, белборови, белмурови и клекови гори, нарушения във вододайната зона на София, унищожение на хабитатите на защитени видове животни и птици - мечка, вълк, дива коза, златка, глухар, врабчоподобна кукумявка, трипръст кълвач и др. Проектът е икономически необоснован при наблюдаваните промени в климата и намаляване на снеговалежите. Тази опасност е посочена дори от авторите на доклада за екологична оценка по време на общественото обсъждане, проведено на 2 юни 2009 г., в което взеха участие и представители на Коалицията "За да остане природа". Ски-писти на тази надморска височина биха функционирали толкова кратко през годината, че не е ясно как ще се изплати инвестицията, заради която ще бъдат унищожени 5270 декара гори. За справка – съществуващата писта край село Говедарци на подобна надморска височина работи общо три месеца през годината.

Проектът предвижда и застрояване на територии в и около санитарно-охранителните зони на пет водохващания на река Черни Искър, представляващи част от вододайната зона на София.

Съгласно Закона за биологичното разнообразие следва да се направи оценка за съвместимост със Защитена зона „Рила“ от Натура 2000, тъй като проектът „Искровете-Говедарци-Мальовица“ е толкова голям, че ще окаже въздействие, защото се развива непосредствено на границата на зоната. Не е разгледан и кумулативният ефект върху Защитена зона “Рила” от планираните други устройствени планове около нея – „Супер Боровец“, „Супер Паничище“ и др.

Съществува сериозна опасност след евентуално изграждане на ски съоръженията до границата на Национален парк Рила да се оказва натиск от всички инвеститори в ски курорти около националния парк да се продължи със ски пистите и лифтовете и вътре в него. Подобни опити вече има със ски зона Банско в Национален парк Пирин.

Проектът „Искровете-Говедарци-Мальовица“ попада в орнитологично важно място Рила, с внесена документация в Министерство на околната среда и водите и предложено за защитена зона за птиците. Така предложената зона, наред с още 5 зони за птиците не са приети от българското правителство в пълния им обхват. Затова Европейската комисия стартира наказателна процедура срещу България.

Местните жители са възмутени от случващото се, но се чувстват безсилни, че биха могли да повлияят на хода на събитията, които смятат за предварително предрешени.

Хронология на казуса и предприетите действия от различните страни

18.09.2014 г. От [публикация във в-к Капитал](#) става ясно, че прокуратурата без много шум е прекратила разследването срещу Нихат Кабил като министър на земеделието и храните по време на заменките поради „липсата на извършено престъпление от обвиняемите“.

05.09.2014 г. Европейската комисия взема решение, с което обявява схемата на заменките за незаконна и противоречаща на принципите на Общия пазар. Българското правителство предприема стратегия да не обжалва решението. ЕК изисква от България да изчисли размера на неправомерно облагодетелстване в 132 сделки в периода 2007-2009 г. и да измисли процедура, по която нерегламентираната помощ да се върне обратно в държавната хазна. Подробна [информация за развитието на тази наказателна процедура може да се прочете на сайта на „Зелени закони“](#).

26.08.2010 г. РИОСВ-София информира кмета на Община Самоков, че към доклада за екологична оценка трябва да бъдат приложени становища от структурите на ИАГ, които не са приложени до момента. Това е последното развитие по казуса, за което ние имаме информация.

20.05.2010 г. Софийска градска прокуратура подвежда под наказателна отговорност бившия министър на земеделието и горите Нихат Кабил за сключване на сделки за горски замени с фирмите “Ел Ем Импекс” и “Грейд 2004” в ущърб на държавата – от действията му са настъпили вреди за държавата за над 115 млн. лв.

17.07.2009 г. Европейската комисия обявява жалбата за допустима и я регистрира официално.

17.06.2009 г. Коалиция „За да остане природа в България“ изпраща жалба до Европейската комисия за неправомерна държавна помощ под формата на заменки при реализацията на ски курорта.

02.07.2009 г. Провежда се обществено обсъждане, на което са представени ОУП на курорта и докладът за Екологична оценка. Коалиция „За да остане природа в България“ и ПП „Зелените“ публикуват свои становища, в които алармират за сериозни пропуски в доклада, както и за липсата на оценка за съвместимост, въпреки изричното изискване за такава от контролния орган РИОСВ-Перник.

май 2009 г. Изготвен е проектът на Общ устройствен план на Курортно-туристическа локализация „Искровете-Говедарци-Мальовица“.

21.11.2008 г. РИОСВ-Перник изпраща писмо до община Самоков и „Надар 2006“, в което обяснява какви са изискванията при изготвянето на доклад по Екологична оценка на проекта за ски курорт "Искровете-Говедарци-Мальовица". Освен изготвянето на екологична оценка е важно да се отбележи, че РИОСВ изрично счита за необходимо изготвянето и на оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване в НП „Рила“, който е и зона от Натура 2000.

03.12.2007 г. Министерството на околната среда и водите информира „Надар 2006“, че приложимата процедура за инвестиционното намерение е извършването на екологична оценка на устройствения план, която следва да се проведе от възложителя на плана – а именно Община Самоков.

юли 2007 – май 2008 г. Държавната агенция по горите съгласува заменки на над 3000 дка гори от държавния горски фонд в землището на с. Говедарци. Заменителите са три фирми, свързани с Христо Ковачки, а заменените терени съвпадат изцяло с предвидените ски писти и застроителни ядра на новия ски курорт.

15.09.2007 г. Комуникацията се поема от новоучредено дружество „Надар 2006“ – смесено дружество между първоначално подалата инвестиционното предложение фирма „Ел Ем Импекс“ и Община Самоков. Целта на дружеството е изграждането на предвидения курорт.

10.04.2006 г. Министерството на околната среда и водите информира Христо Ковачки, в качеството му на управител на фирма „Ел Ем Импекс“ ЕООД, че трябва да предостави по-подробна информация за инвестиционното си предложение за нов ски курорт – картен материал с нанесени границите на НП „Рила“, информация относно съобразяване на предложението с действащ устройствен план и възлагането на самостоятелен устройствен план, както и становище от Дирекцията на НП „Рила“ относно съвместимостта на инвестиционното предложение с режимите и нормите на опазване в националния парк.

23.02.2006 г. Общинският съвет на община Самоков взема решение да приеме предложението на Христо Ковачки за учредяване на смесено дружество между Община Самоков и фирмата на Ковачки „Ел Ем Импекс“ ЕООД, което да изготви проект за ОУП на курорта, да изготви екологична оценка и да се погрижи да придобие нужните земи и гори от държавния горски фонд за изграждане на предвидените ски писти и съоръжения.

Ключови закононарушения

1. Българско законодателство

Закон за опазване на околната среда и Закон за биологичното разнообразие
Българската държава в лицето на Държавната агенция по горите е съдействала за предварителното осъществяване на Общия устройствен план на ски курорта без да е завършена процедурата по Екологична оценка и Оценка за съвместимост с Натура 2000. Недоумение будят и предвидените в Националния парк „Рила“ трасета на отделни ски писти и лифтове.

2. Европейско законодателство

Чл.87 от Договора за създаване на Европейския съюз

Българската държава е предоставила на фирмите на Христо Ковачки горски имоти, съвпадащи с проектираните в ОУП ски-съоръжения и застроителни ядра, без търг и при явно незачитане на конкурентите условия на европейския пазар. Заменките са извършени при средна цена до 5 лв./кв. м. Пазарните цени на имотите в предвидени за застрояване територии в землището на с. Говедарци вървят средно 120 лв./кв.м. в периода 2008-2009 г. За случая е информирана Европейската комисия.

3. Наказателни процедури

След активна реакция от страна на български и европейски неправителствени организации случаят с незаконния проект за ски курорт бива разследван в 2 дирекции на Европейската комисия:

- Относно нарушението на Европейския договор чрез отдаването на неправомерна държавна помощ под формата на горски заменки "случаят" бива разследван от ГД "Конкуренция" към Европейската комисия след подадена през 2009 г. жалба от Коалиция „За да остане природа в България“. Както бе описано по-горе, Европейската комисия официално обяви през 2014 г. схемата на заменките като незаконна и противоречаща на принципите на Общия пазар и изиска от България да намери начин да гарантира, че нерегламентираната държавна помощ ще се върне от частните фирми в държавната хазна.
- Голяма част от територията на проектирания ски курорт попада в тази част от защитена зона „Рила“ по Директивата за птиците, която бе отхвърлена от Министерския съвет през 2007 г. Против това неправомерно решение Европейската комисия предприе наказателна процедура в началото на юни 2008 г.

Гражданска реакция

Гражданската реакция по казуса протече в рамките на кампанията на “Граждани за Рила” и Коалиция „За да остане природа в България“ за законност в Национален парк Рила и против осъществяването на планираните противоречащи на законодателството ски курорти. Гражданите с помощта на експертите от Коалиция “За да остане природа в България” подготвиха петиция към Европейския парламент (в резултат на която имаше няколко посещения на евродепутати в Рила, вкл. и в района на Говедарци). В рамките на кампанията бяха организирани десетки демонстрации, шествия, флашмобове, артистични акции, които мобилизираха десетки хиляди хора в подкрепа на природозащитната кауза.

Информацията е актуализирана към януари 2016 г. и е подпомогната от проект „Участие за природа“, който се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. Проектът се изпълнява от Българска фондация Биоразнообразие в партньорство с Екологично сдружение „За Земята“ и мрежа за гражданско действие „Блулинк“.